

Издаје суботом.

Цијена:

За Црну Гору и Аустро-Угарску на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За Босну и Херцеговину и све остале земље у Јевропи и Америци: на годину 20 франка, на по године 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Протиса се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картома упућеном на пошту у Котор. Дописивање се уредништу Гласа не обрађује.

За огласе плаћа се, по простору који заузима на листу, 7 новчића од реда на први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Од 1 априла ове године отвара се нова претплата на „Глас Црногорца“. Молимо све оне претплатнике, који за прву четврт дугују, да нам претплату што прије пошаљу. Од данас почињући признаје „Глас Црногорца“ само они који су претплату за њега напријед положили.

Лист стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину . . . фор. 6. —

На по године . . . „ 3. —

На 1/4 год. (3 мјес.) „ 1. 50

За Босну и Херцеговину и све остале земље:

На годину . . . фран. 20. —

На по године . . . „ 10. —

На 1/4 год. (3 мјес.) „ 5. —

Претплата на Црне Горе неке се шаље у наплаћеном писму на Управу Државне Штампарије на Цетињу.

Претплата са стране може се као и до сад слати на г. Петру Рамидановића у Котор са означењем да је за „Глас Црногорца“.

Претплату на наш лист у Србији прима Кр. срп. штампаријско новина и Књижари В. Валожића у Биограду.

Ко са стране жели послати претплату непосредно на Цетиње, нека је управи на Државну Штампарију у писму наплаћеном до Цетиња.

Цетиње, 1 априла 1892.

Администрација „Глас Црногорца“.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 3 априла.

Рад графа Тафеа око измирења чешкога народа са Њемцима, што у Ческој живе, одложен је до бољих

времима — пошто је претрпιο велики неуспјех. Рад је овај аустријски премијер отпочео са тако званијема „бечким пунктацијама“ год. 1890. Ове пунктације су биле удешене у корист Њемца на првом мјесту, а Чесима су само мрвине оставале. Оне не признају чешко државно право, те и не спомињу аутономију чешку, нити крупнење чешкога краља. Него иду на то, да се подијели Ческа на округе по народностима, на основу те подјеле да се задовоље народности захтјеви како једне тако друге стране. И Старочеси су били пристали на ове пунктације, али је воља народа чешкога пристаја уз Младочехе, који су били одма отпочели жестоку борбу противу истијех пунктација.

Граф Тафе се ипак није могао одрећи те своје намјере ни послје пораза Старочеха: очевидно он се надио у своју вјештину, да ће проконстати међу Младочесима. И те бечке пунктације опет су биле предметом расправе у парочитом одбору чешких и њемачких повјереника у Прагу; по та расправа је, на предлог истијех Старочеха, сада одложена на неизвесно вријеме, што значи, по признању исте старочешке „Политике“, за вада сахрањена.

То је догађај од велике важности у саставу аустријске државе, у којој чешки народ заузима не само доброту, а и просвјети прво мјесто, особито послје његових њихових изложбе. Чешки народ је данас таква чињеница у Аустрији, да га државници аустријски већ не могу игнорирати.

На што веле органи графа Тафеа ушљед тега неуспјеха? Да ће се тај рад наставити енергично опет у згодном часу! Граф Тафе, — вели петроград. „Н. Време“ — по оној пословици, хтио би најести вукове и сачувати овце, што се никада у политици не може постићи. Аустријскијем Њем-

цима, који су се толико падали од тога компромиса, који се сада одлаже на неизвесно вријеме, са свијем је све једно, мислили или не мисли граф Тафе опет га на дневни ред изнјети. У ствари сво одлагање је за њих пораз, а за противнике „пунктација“ побједа. Младочеси имају се за што поносити резултатом ове подјеле. Они су на своју страну добили важну фракцију чешких велесједника, а тијем су и Старочехе принуђили, да промишле, могу ли и даље уз те пунктације стати, те је тако и Тафеово министарство било принуђено, да ствар одложи до бољих прилика.

По органи њемачке либералне странке разумјели су добро ту фразу владину — одлагање до згодног часа. Они признају отворено, да је влада напустила чешко-њемачке бечке пунктације, у име којих су њемачки либерални заступници у рајхсрату пристали, да владу подржавају. Тако су либерални њемачки заступници ту, да пређу у опозицију. Што ће тада граф Тафе у рајхсрату? Распустит га не смје, јер би нови избори само оскрбили словенски живот. Графу Тафе-у не остаје друго него да као и до сада лавира између подвођијех хришћана; и час, кад ће унутрашњи положај хабзбуршке монархије престати бити озбиљном сметњом бечкој дипломатији, да оствари своје мисли, као да још није близу.

Тако мисли петроградски лист.

Одавња очекивана реконструкција кабинета у Србији извршена је. Сада је биоградски кабинет овако састављен: пресједник министарства, министар спољних послова и заступник мни. Финансије г. Никола Пашвић; министар грађевина г. Перо Велимировић; мни. унутрашњих дјела г. Светозар Милосављевић; министар војени г. пуковник Димитрије Ђурић; министар правде г. Мих. Кр. Ђорђе-

вић; министар просвете г. Николаић; министар привреде г. Илија Душманић.

Отступивши министри Ваја и Гершић заузимљу опет своја мјеста у државном савјету.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Земунско „Н. Време“ доноси овај чланак:

Ово дана било је четир стотине година, како је њеновски морепловац и морнар Кристоф Колумб излетно из маленог пристаништа Палоса у Шпанији и навео се на морску пучину, да пут у Индију тражи. Дне 12 октобра ове године биће четир стотине година, од када је ту петому Индију у истину открио, која се је касније приказала као копно доцне непознатог свијета, коме су доцније име Америка дали.

Кристоф Колумбо или како га је учени свијет крстио, Колумбус, тражио је пут у Индију на пашао Америку и тиме отворио врата новом добу, које од тог открићења почиње, којим је мрачан и гнусни средњи вијек престао.

И занета открићењем тог новог свијета, почиње новије доба, јер се је цијо свијет од онда усвојено и јер се читаво осјећа, да се је један одјека људске историје одрпало и напустило нов.

Млечани и Њеновљани одржаше своја једра на мору и после тог Колумбовог открића још пуних двије стотине година, али је открићење Америке знатно марковом лаву крила подејекло, док крилати лав не изгуби сву моћ полета и страхота и не изгуби се са свим са позорја.

Открићење Америке отворило је нове путове трговини и изворе богатства и јага за бљагом и богатством довела нас је до нашег доба, које у величини културе и множини богатства, у броју проналазака, у обиму слободне али и у повјарности превазилази све познате одјеке историје људске у којима је писана и позната.

Кад би углађени дрвени Римљани или какав средњовјековни папа или дужде из мртви васкрснуо, те мношину наших књига, величину наших доходака или конструкцију наших парних и брзожавних сирава видио, спобивао и мислио би, да у истину сања. Наш начин живота јавно пријатељство везивало Порту и Француску и што су турци држали Французе као своје најбоље пријатеље, опет су много крупније биле оне непријатеље, које су имали са француским заступницима, него са заступницима других држава. Као потврда овоме могу служити постојани турске владе према шесторици француских посланика.

Већ за владе Мурата III француски посланик Ланком (Lancostme) био је бачен у тамницу, а велики везир написао је Хенриху IV писмо, у коме се горко жалио на француског заступника у Цариграду и окривљавао га у вјероломству. Даље га је увјеравао, да би он давно казнио Ланкома за његово шпијунство у корист Шпаније, да није узимао у обзир светињу посланичког званија и уважење, које султан има према француском краљу.

Године 1618 Порта је затворила посланика Лудвика XIII барона Санси (Sancy de la Mole), а 1634 наредила је те су ухватили француског посланика графа Маршвила (de Marcheville), метнуди га на лађу и изагнали из Цариграда.

Послије свога, три су посланика Лудвика XIV један за другим били затворени у тамницу — де ла Хе (de la Haye) 1638г., де Вантеде (de Vanteede) 1666 г. и Гилераг (Guilleragte) 1681 г.

Неки књаз Кореици, а по некијема војвода Концешољски, који је у вријеме рата био ухваћен у Молдавији, затворен је у Замак седам кула с тога, што није имао да плати велики откуп, вји су му тражили.

Таданши француски посланик барон Санси, као припадник заштитничкој свјетској католици у Турској, робовао и слободних, шаљао је неколико пута, г. 1618. свога секретара Мартега (Martin) књазу Корејкоме, да га утешни и у својој му помогне.

Мартен је искао свакојака средства да ослободи овога невољника и, без посланикова знања, пошаље књазу стенице од конопаца. Ове су стенице послале

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЗАСТУПНИЦИ ЈЕВРОПСКИХ ДРЖАВА

У НЕКАДАШЊЕМ

Цариграду

историјски преглед

В. Теплова.

(Превод с рускога.)

(Наставак.)

Кад је године 1652 канудан папа Гурци Мехмед постављен за великога везира, позвао је к себи у адмиралтејство инглескога и францускога посланика.

Инглески посланик, сер Бендин, дошао је први и заузео прво мјесто. Француски посланик де ла Хе (de la Haye) дошао је мало доцније, али прије него што је ушао у салу Дивана, неко му је казао, да је прво мјесто већ заузето. Да би избјегао јавни сукоб, де ла Хе напаша је за нужно да оде у другу сусједну салу и да тамо чека великога везира, да би му се појавио на овакав пошту инглескога посланика. Де ла Хе казао је, да је Бендин пошту неоправдано, кад је заузео почасно мјесто у Дивану, које њему не припада, но које од неких, по кантулацијама, припада француском заступнику. Даље је рекао да једино уважење према великом везиру и мјесту у којему се налази сметнуди су му, да сам потражи задовољшину од инглескога посланика. Гурци Мехмед одговорно му је сасвијем хладнокрвно, да он сам зна коме које мјесто припада и да му потпуно стоји у власти, да поврати француском заступнику оно мјесто, које му по праву припада.

Таквим начином де ла Хе ушао је у салу Дивана заједно са великим везиром и кад је Бендин устао и врочи неколико

крока да поздравни Гурци Мехме а, онда је француски посланик, не губећи времена, сво на прво мјесто и изјавио, да то мјесто припада њему. Инглески посланик хтио је да то пориче, али у тај час велики везир енокно је са свога мјеста, ухватио посланика за врат и тако га ударио шаком, да га је нишину из сале, назвавши га уз то „издајником“. Овај укор био је за посланика тијем више увредљив, што је он био послан од револуционарног парламента, који је био казнио смрћу свога краља Карла I.

Значајно је то, да историчар, приповиједајући о овоме догађају, налази за нужно да хладнокрвно дода само то, да је овај догађај коштао инглескога посланика много новца, које је он утрошио да би се помирио и обновио првобитно односе са турским министрима.

У онде према посланицима односили су се одвећ подозриво. Над њима су водили строги надзор, попушавали су да им забране да пишу писмама, на су им сметали и та, да они један с другим могу имати одношаја. „Кад се вријете у хришћанске земље, онда се можете разговарати један с другим колико вам је драго“, рекао им је велики везир Соколовић. Ушљед овога посланици су се обично састајали само тајно, ноћу. Њима су забрањивали и то, да излазе са својим женама по улицама. Један пут хтели су да им забране да пију вино и то се питање претресало у једној ејединици у Дивану. Посланике је много труда стало, док су добили допуштење да могу добијати вино с пристаништа, на и то ноћу.

Кад су године 1582 приређене биле ејајне свечаности у почет обрзања Мухамеда, сина султана Мурата III, тада је на староме хинодрому уређена била забава с том сврхом, да се, колико је могуће више, понове јевропски заступници пред многобројном гошлом приуштних мусломана.

На ијаци спрема султанаке ложе, биле су ограђене двије куле: виша кула

била је окићена црвеним и жутиим барјацима и представљала је мусломанску тврђаву; друга је била окићена барјацима на којима су били црвени и сини крстови, а представљала је хришћанску тврђаву. Пошто је неко вријеме вођена жива топовска ватра између обадвије тврђаве, онда је гарнизон мусломанске тврђаве изашао и како се с артиљеријом примачао непријатељској тврђави, одма су се зидови њени ерушили, а иза њих су искочиле четири свиње — то је била далека напомена на четири хришћанске државе, чиј су посланици ту били присутни у особитим ложама.

Да би ова шапа, коју су Турци налазили као врло остроумну, испала што занимљивија, нарочито су довели из аустријског посланичког дворца и пету свињу, на су је одма за тим бацили пред лавовима да је растргну.

Неће бити еувинно ако додамо овдје, да руски посланик није присуствовао овој представи.

Године 1617 посланичке фамилије биле су записане у протоколе од лације; па и сами посланици били су принуђени за неко вријеме плаћати харач (порез на главу).

Између четрдесте и педесете године прошлог вијека велики везир, Фен Али паша, држећи јевропске посланике за нарочите шпијуне, намислио је био да држи те немирне госте подале од пријестолнице и одредио им је био за живљење једно острво, девет миља далеко од Цариграда.

У очи саме француске револуције, године 1788, писао је о томе један француски дипломат, да „ни сама почасна стража, која стоји код здања францускога посланства, не устаје, кад посланик мимо ње прође, па и потоњи јаничар неће се уклонити с пута, кад се на улици срете с послаником, желећи као тијем доказати, да је и потоњи мусломанин бољи од првога баурина“.

Поред свега тога што је вјековно

га сваки имућнији грађанин у кући и изван куће води, укуцаног нашег одјела и красота куће, задивила би и Перона и Вителлија, којих пенда не бијашу онако њедна и код којих је више разметање и множина владала, него форма и одабраност.

Бразина наших прометних срететава задивљује и нас савременике а морала би несвијест изазвати оних путника, који су мјесецима требали да онај пут пређу, који ми данас за дан превађујемо.

Наше је модерно доба чудновато и изазива у истину код мислиоца бригу, кад помисли, докле ће се доћи, ако овако и даље ишло буде.

И то ново доба почиње од открића Америке. Оно није дошло истина до данас нагло, и четири стотине година мишља је култура, док је до данашњег ступња дошла. Али је оно дошло и има своју клицу у открићу Америке, које је утрло пут развиту трговине, уз коју једино богатство и култура корача.

Историја људска тијесно је свезана с историјом трговине. Најстарија писана историја зна већ о продаји права прворођења, а све што се је тамо збивало, збивало се је из интереса. Изабрани народ божји, бавио се је онда као и данас, више трговином, него чим другим, дочим и култура Египћана, Грка, Фенићана и других народа, није ништа друго до ли сплетке интереса и добити. И велики Римљани су више трговином него мачем под јарам свој држави ситне и крупне народе, који су се касније на њиховим развалинама држали.

Колумбово откриће Америке дало је трговини нов помет и живот, и оно ће без обзира на големе државе, које су у Америци постојале, у историји људске цивилизације важније бити, него пронаст римског или грчког царства, него републикација и још многи други догађаји, којима се нећа важност и вриједност приписује, него што у истини заслужује.

Но с друге стране показала је судбина и крај Колумба, како су људи увијек једнаки и како против њихови и зависти нијесу заштитени ни највећи умови. Жалосна судбина Колумбова показала је, да нема великог дјела, на коме не би несрећа или злоба глабати могла и да нема заслуге које се не би умањити умјело. Колумба бацише у ланце. Галилеја затвореше у тавницу, Вордана Бруна спаљеше. Глуност је често јача, него сво знање, и ако је кроћег вијена него знање. Али док свјетлост свудје продире и док се њоме маса користити почне, дотае су многи страдали и патили.

Зато и није ништа друго историја човјечанства, него борба противних интереса, борба свјетлости и мрака, богатства и сиротиње, живота и смрти. Сви би се догађаји на ова три начела дали свести и сваки догађај поближе посматрач, показао би, да му је једино од овог што рекомо, мотив.

Четири стотине година круна је одломак историје и ако је мајушан сирам прошлости. Али он је пуно догађаја и борбе између старог и новог доба, између назадка и напретка, у којој није на жалост

напредак увијек кроз капљу триумфа пролазио. Но он је напокоетку побједно и вјероватно је, да ће дуго трајати.

Да и он није за увјек, то нам показује историја прошлости, у којој је на напредак трулеж и пропаст долазио.

И ми смо често ладни око срца, кад данашње доба у његовим најновијим издацима посматрамо. Анархисте, нихилисте, динамит и менелит су ствари, од којих се згражамо. Као да се тај од Колумба инаугурисан нови вијек почиње заглибљивати и као да су четири стотине година доста, да култура до крајњег савршенства дође и да патраг почне ићи.

С БАЛКАНА.

Београдски „Н. Дневник“ пише:

Чудне се ствари дешавају у кнежевини Бугарској. Сензационе парнице не силазе с дневног реда, а завјера и атентата голем је број. Мир и ред, то су ријечи, које као да не постаје у бугарском језику и све стараше штампе средње јевропске, да сакрије анархију у кнежевини, која стоји под протекторатом централних сила, постаје јалово према стању јадном, које је постало песносно и самим Бугарима. Није фајде ни принцу Фердинанду ни Стамбулову, што преузасе поредак у држави својој, кад их угоне у лаж догађаји, који казују јасно и разговјетно, како тече живот у Бугарској.

Сигурно у невољи и незгоди својој, Бугари се послужу сваком годном приликом, да онако по њихови пробучу кроз свијет, како им се туђини мијешају у унутрашње послове, изазивају буно и несреће и не дају им живјети у миру. Отуда и долази, те они данас за све, што им се деси окривљују Русију, и ако знају, да има свијета, који им прозира веома прозрачне намере. Али су они у посљедње вријеме најбједили и Србију за некакви смутње, само што су у томе случају постали жртва аустриских подвала. Некакав Пољак Љубојемски, по традицијама и обичајима свога народа погоднио се у службу Аустрiji и примио се дужности, да шпионисањем дознаје бугарске државне тајне и, разумије се, казује их г. Бурјану, који је и Бог зна како пријатељ кнежевине. Мило му је чути за њезино здравље као и за наше. Ову пољачку индивидуу сплетачу власти, изведу пред суд и он тамо исприча занимљиве ствари. Изађе, да је г. Бурјан чист као злато и да Љубојемски није нијан аустриски. Боже сачувај да је шта било! Г. Светозар Нешић, војни аташе српски, свему је крив. Он је обећавао Пољачу некакви новце, ако му украде некакви војничке тајне, њему је Љубојемски шпијунисао и још триста којекких чуда. Толико је то гадно и одвратно, да се замислити не да, а толико прозрачно, да се одмах може разумјети.

Мајор Нешић је човјек, који добро разумије своју дужност, врши је савјесно и стоји на висини свога положаја. Све што ради озбиљно је и не да се ухватити у замке, које му плету аустриске дубара-

дије. Природно је, што се то не допада г. Бурјану и његовим госама и што је сав њихов труд управљен на то, да се из Софије уклони г. Нешић. Овај Љубојемски годно је дошао. Удеси се ствар тако, те се тобож докаже истрагом, како је он имао неке доносце с мајором Нешићем, који њему онемогућавају даље остајање у Софији. Мајор Нешић ће сигурно бити опозван, г. Бурјан задовољан, а бугарска влада блажена, што је тако све лијепо ујдурисала са зетом г. Фејерварија.

Све ове ујдурме међу тим ваља да прозоре српска влада, јер је без сумње и она, као што смо и ми, потпуно увјерена, да нема ни труна истине у свему оном, што се измишља против мајора Нешића. Није он никада ни знао овога Љубојемског, а како ли да је имао са њим каквих послова, а у осталом није му ни било потребе, да гради познанства са којекким протувама, чије су услуге требале само г. Бурјану. Увјк је умно да буде савјестан у своме послу, те му се нема ништа пребацити. Ако Бугарска хоће да иде толико далеко у својој сервилности Аустрiji и да тражи ма какву закачку, како би нанакостила Србији, нека не заборава у својој ревности ни то, да ни ми овамо нијесмо тек сад почели испочетка учити се. А како јој је стало, до тога, да се користи сваком приликом и да нас изазива, може бити увјерена, да се ми нећемо устезати да дигнемо рукавицу и онда ком' обојци ком опанци. Ми и онако знамо, да ћемо још једном љуто закрајити нити, па ако да Бог здравља и среће јуначке пречистићемо све рачуне. Тек боље је да се остави ујдурми, јер, Бога ми, ће је Бурјан навући на танак лед, а није јој нужде да се топи. Ето, живи били на видјели.

Петроградски „Свијет“ у броју од 17. ов. м. публиковао је један интересантан чланак о македонском питању. Познато је, да су турске власти уапсиле и прогнале недавно из Македоније аустриског професора Облака, који је под фирмом филолошког студија у друштву са неким бугарским агентима радио против постојећег стања и припремао устанак у Македонији. „Свијет“ вели да је солунски гувернер Зухри нашао ријешно се на апшење и прогонство аустриског професора за то, што се увјерио да је Облак аустриски агент који је спремао преврат у Македонији. Иначе неби турске власти уапсиле и неке виђене Бугаре које је Облак изабрао за своје оруђе и узмећу којих је у једнога нађено и 200 аустриских форината. По неким вјестима, а и по скорашњим чланцима аустриских листова о македонском питању могло би се, вели Свијет, закључити, да Аустрiji бајаги ништа за се не тражи у Македонији, и да она симпатизира и бајаги потпомаже разитак бугарског становништва у тој покрајини султановој. „То је за нас нешто ново. До сада смо ми знали да је Македонија са својом красном солунском луком спадала у сферу интереса хапсбуршке монархије и да је аустриска влада припремала земљиште да тај предјео соби присвоји. Сав саобраћај, нарочито паробродски, сва

трговина македонска у рукама је Аустрijiанаца, који судећи по маси штаманих података — географских и статистичких, скупљених од њихових агената — гледају на Македонију као на своју будућу провинцију. Ради лакшег пролаза у Македонију, аустриска влада саградила је шест стра-тегијских пруга које иду до српске границе, јер најбољи пут води даље кроз Србију, а кроз окупиране провинције к ново-пазарском савјаку саградила је једну пругу. Одкуд одједном у Аустрijiанаца толика у историји њиховој нечувена великодушност, да поклањају ту драгоцјену провинцију Бугарима? — Свијет мисли да Аустрija помоћу бугарских елемената намјерава да изазове покрет у Македонији, па да послије дође да успостави тамо мир и ред као што је успоставила у „несретним српским покрајинама — Босни и Херцеговини“. Бугари, вели Свијет, не обзиру се на то, како је у своје вријеме Србију скупо стало пријатељство Аустро-Угарске, кад они сад тако вољно чине услуге Аустро-Угарској. Нови бугарски патриоти заборављају, да би Аустрija заузевши Македонију, постала господар цијелог балканског полуострва и да би грозила опстанку свију маих балканских држава, не изумијајући ни кнежевину Бугарску. Свијет вели на посљетку, да садашњи бугарски државници знаду шта се ради у Македонији и интелегентнији Бугари с којима је стајао у вези аустриски професор Облак, стоје у тјесним односима са мјеродавним личностима у Бугарској. Све агитације на црквено-просвјетном и политичком пољу у Македонији, воде се по програму утврђеном у Софији. „За то је вели Свијет, за агитације Аустрijiанаца у Македонији, одговорна бугарска влада која је из пике мржње мрема Русији, готова да пруда Аустрijiанцима најрије: Македонију, а за тим и независност руском краљу ослобођене кнежевине Бугарске.“

РИМОКАТОЛИЧКА ЦРКВА У РУСИЈИ.

Поводом екорашњег посвећења митрополита римокатоличке цркве у Русији, које је било свечано извршено у Петрограду 15 марта, петроградски „Правит. Вјесник“ доноси ове податке о саставу исте цркве:

Католичко становништво у Русији, које достиже неколико милиона, подијељено је на 12 епархија, од којих седам епархија обухватају губерније пољске, а пет по осталој држави. На челу сваке епархије стоји по један начелник, који носи титулу епископа; начелник варшавске епархије носи титулу архиепископа, и да на челу могилевске епархије стоји такођер архиепископ, који носи и почасну титулу митрополита римокатоличке цркве у Русији, са столицом у Петрограду, гдје је усредоточена сва управа ове архиепархије.

У свакој епархији има духовна конзисторија, састављена попут православних конзисторија. Осим тога уз епископа

у колачу, који је био приређен у куќини францускога посланства, а тај је колач процинтила напана турска стража као друго јело. Захваљући овим степенцима књаз Корсцки се спустио кроз прозор и ерешно умакао и сакрио се. Кад се пребирали тамницу, наци су неколико мартекових шемаца из којих се дознало, да је примао учашће у овоме побјегу.

Кад је ово разумио велики везир, наредно је да одма затворе и Мартега и драгомана францускога посланства, који су и били одма ухаћени и то у самоме здању посланства и ударени на муке.

Барон Савен, увиђајући овим поступком, отишао је одма великоме везиру, да му се покажи и да потражи, да му се одма поврате његови чиновници. Али мјесто задовољитине велики везир осео га је грдњама, наредно је да и њега затворе у тамницу, доданим уз то, да ће и с њим поступити као са секретаром и драгоманом, ако не каже ће се прије књаза Корсцки; најпослије рекао је: „ти нијеси први посланик кога затварају у наше тамнице, али ти ћеш бити први, кога ћемо ми послати у ватрену гејену“ (мјесто ће, по мишљењу Турака, пребивају хришћанске дупе).¹⁾ Ниш прогнати францускога посланика, ниш позивање на међународна права, ниш, најпослије, пријетње од имена францускога краља нијесу могле поколебати ријешене великога везира, него одма преда посланика чаушима. Чауши су говорили посланику као рад утјехе, да ће га почети мучити тек идучег дана.

Пошто се посланик увјерио да га ни његов чин не може избавити од мука, онда је морао потражити друге путове за спасење. Барон Савен, под изговором да треба тражити књаза Корсцкога, пошље своје људе у француско посланство да покуне све новце који су тамо били и пошто му је пенх-уз-недам био пријатељ, он му пошље

велике дарове и замоли га, да се заузме за њега код великога везира. Завста пенх-уз-недам напаше великоме везиру писмо у томе смислу и запријетио му је, да ће против њега издати оретву, ако то не учини. Ово писмо, поред огромне суме новца, коју је француски посланик у исто доба послао као мито великоме везиру, достигло је цијелу, и барон Савен био је ослобођен, пошто је провео у затвору четири мјесеца; његови чиновници провели су у затвору још више, јер су они задржани као заложници све дотле, док посланик исплати цио откуп за себе, а тај је откуп износио по одредби великог везира 15.000 пјастра. У исто вријеме велики везир нашао је за пужно, да се додирне и осталих јевропских посланика: он им је заповиједио да сједу у својим кућама, а заповиједио је такођер, да телали објаво по улицама, да је сваки мусломанин дужан, кад би ерио кога год од јевропских заступника изван гравица Пере, вући га одма у тамницу.

У то доба био је збачен султан Мустафа, а на његово мјесто дошао је Осман II.

Изванредни посланик краља Лудвика XIII, де Но (Mr. de Nau) дошао је у Цариград да се жали за увреду, која је напечена францускоме народу у лицу његова представника барова Савен. Пошто је ондашњим турским државницима ишло у рачун да хуђе све оно што је чињено за вријеме прве владе, то су и Французи без муке добијали нужно задовољење. Кривца за све што је прозвизало била је бачена на збаченога судана и било је уговорено, да Турска пошље у Француску особитога изванреднога посланика, који ће од имена султана изјавити сажаљење за потрјешку, коју је учинио његов претходник и предати краљу писмо, у којему ће султан увјерити Лудвика XIII, да ће у будуће француски посланик бити поштован и уважаван у Порти, као

што доликује његовоме високоме чину, као што би то морало свагда бити.

Но поред свију тијех увјеравања у најкраћем времену појавиле су се нове неприлике.

Граф Сеси (de Sessy), који је дошао носећи барона Савен, жалио се Порти на једнога чивута, који је био узео под закуп цариградску царинарницу и који је сувине узимао од трговаца, што су трговали јевропском робом. Велики везир, пошто се донета увјерио да је закупник узимао од трговаца више дације, него што је показивао у својим рачунима што их је Порти подносио, објесио га је као каматника.

Мјесто овога чивутина француски посланик и трговци разних народности преноруче за закупника једнога јерменскога трговца, који и буде потврђен, год. 1628, да царинарницом управља; овај се строго придржавао законских прописа односно узимања царине. У то вријеме велики везир пође на војску против персијанаца, а његов намјесник и мањи турски чиновници, који су држали да отимајући од хришћана они узимају само оно што им по праву припада, почели су свакојако да притјешњавају јерменског закупника, извукујући од њега силом све нове и нове дарове тако, да је јермени био принуђен, поред свега свога поштења, да се прогласи за банкрот према турској каси. Тада су неки јевропски трговци и француски посланик узети, као јемци, на одговорност, да плате каси сву штету, коју је претријела ушљед банкротства јерменског закупника.

Међу тим краљ Лудвик XIII нашао је за пужно да позове патраг графа Сеси, који је седамнајест година проживио у Цариграду као француски посланик, а мјесто њега послао је, године 1634, графа Маршвила. Овај пошљедњи, путујућу на војничком броду у Цариград, ерио је близу Хиоса турску есакаду, која је била под заповиједништвом самога Капудан паше, који је врло често чинио пропштење по

мору, особито од онда, од кад су козаци, четујући, почели долазити до Дарданела. Капудан паша заповиједио је францускоме броду да спушти заставу, а кад је од команданта брода дознао, да се на њему налази француски посланик, онда је наредно, да граф Маршвил одма дође на адмиралски брод, да се покљони ђенерал-адмиралу турске флоте и да му поднесе дарове. Граф Маршвил наредно је да одма по обичају есакутирају са пет топовских метака, али да не пуцају са сљивцима, него са арнима, а уз то је викао својим тобџијама из свега гласа, да нишане право на капудан пашу, којег је могао разиловати на палуби адмиралскога брода по богатоме његовоме ођељу. Но по срећи неки турци и французи, који су били наметливи и од посланика и од капудан паше, сирџијели су ови неједнаки бој, а граф Маршвил био је принуђен да се, против своје воље, јави на адмиралски брод. Једини поздрав кога је он том приликом казао Капудан паша био је тај, што му је рекао, да ће на првој аудијенци код султана Мурата тражити његову главу, и ако је не добије, да ће одма од имена свога господара објавити Порти рат.

Капудан паша не смијући дати маха својој срби, уздржао се и није ништа одговорио, али се завјетовао да ће му се жестоко осветити.

Увреда коју је Капудан паша нанио Француској била је тешка и Маршвил могао је добити сјајну задовољштину, да је послушао савјет вјештијега дипломата, свога претходника графа Сеси. Али на првој аудијенци, коју је нови посланик имао код великога везира, почео је да прича о свему што се збило с таквом гордишњу и пријетио је везиру од имена францускога краља с таквим ријечима, да је велики везир прекинуо драгомана, који му је то преводио, и наредно му да заћути.

Граф Маршвил изашао је од великога везира као луд, и нашао је за добро, да

1) Histoire de l'empire ottoman, par Lavallee 292.

има таковани капитал, збор најзаслужнијих свештеника, прелата и каноника, који се у тој части потврђују од владе. У неким случајевима у помоћ епархијалним епископима именују се помоћници епископи и суфрагани, титулом епископа in partibus infidelium. У Русији римокатоличке епископске именује влада с претходним сагласношћу са Папом.

Административно се свака епархија дијели на деканате, који обухвата по неколико парохија. У све има 2.000 католичких парохија; а свака парохија има по једног настојатеља, а свакојако и по једног помоћника.

Осим епархијалних уреда, за све епархије у Петрограду има особита духовна колегија, уређена још из почетка овог вијека, главном сврхом управе црквених добара и неким административним пословима све католичке цркве у Русији. Овој колегији пресједава митрополит архиепископ митрополит, а састављена је од 14 чланова духовних, које плаћа потврђује.

За васпитање католичког духовенства у свакој епархији има епархијална семинарија, а у Петрограду је духовна академија, као виши богословски завод.

Католичко духовенство прима од државе своје наднице; осим тога парохије имају својих земаља. За грађевине, пензије и т. д. ту су особити фонди.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нове књиге.) Примили смо:

— **Божја Ријеч.** Приповијетка из српског живота. Написао Јан. М. Веселиновић. Издање српске књижевне Брате Поповића у Н. Саду 1892. Цијена 20 новчића.

— **Помен Сими Милутиновићу Сарајлији,** чињен 31 јануара 1892 г. у Биограду. (На понос из Побратимства) П. Пресма Змаја Ј. Јовановића; П. Ђовор дра М. Веселића. Продаје се у корнет споменика С. М. Сарајлије у Сарајеву. Биоград, 1892. Цијена 20 пара дин.

— **Продолженије раскопки Древнеј Диоклеје** од П. Ровинског. (Од 22 га фебруара до 12 маја 1891 год.) Отштампано из „Јури. Миш. Нар. Прос.“ тек године.

— Нашла је треба свеска описа Црне Горе од Л. Кубија, што смо већ огласили. И у овој свесци слиједи илустрације сасвијем оригиналне. Чујемо да ће се ово дјело почети преводити у Петрограду са чешкога на руски језик.

(Позив на претплату.) Др. П. Ђорђић из Ниша разасла је овај позив: Дадох у штампану моју књигу „Љубице и биће“ године до 15 априла ове године. Под овим именом ситне веселе, лирске пјесме, онеко врсте, какве читалачки свијет из разних наших часописа већ познаје, онеко, какве бјеху: „Везица“, „Дилбер Анђелија“, „Чик“, „Љубичица и дјевојчица“, „Дар и ударје“ итд. Само такве и више никакве. Књижница једна за младеж да се њоме просвесели и у њој огледа; за стареж да се сјети онога, што је негда било и што се тако лако заборавити не да. То ће бити

„Љубице“, што им се даје наслути и већ и из самога имена. Пјесме те дијелом су штампане биле у нашим часописима а већим дијелом још нису. Књижница ће изићи у 6 до 7 штампаних табак осмине. Цијена ће јој бити 1 динар или 50 новчића, али с тим, да скупљачи претплате добијају на сваких пет књига шесту или осам за њу на дар. Да би се трешкови око штампана без моје шетке намирли, молим скупљаче, пријатеље своје, да се заузму око скупљања претплате, и новце, одбивши споменици проценат за свој труд, потписане поштом до 15 априла ове године.

(Из позоришта) Из Биограда пишу: У нас је овдје новост од дана нова трагедија „Тодор од Сталаћа“, која се већ неколико пута приказивала у народном позоришту, које је увијек било натучено пуно. Писан је невизнат, скривен се за псевдоним. Нагађају га у Милораду Шапчанину, у Николи Ђорђићу, у Милошу Цветићу. То је да је, ми у Тодору од Сталаћа имамо драматичан ефекат и радње добро смешан и добро изведен, који нам такође служи као утјешан доказ, да нам драматско пресвештено лијено напредује. Реперторија нашег народног позоришта добила је са Тодором од Сталаћа комад који ће увијек цуњити кућу, што је особито важно у данашњим приликама материјалним народног позоришта.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Чистиће воћака од гусјеница.

Од неколико година амо, сваким даном чује се стара пјесма наших земљодјелца да је гусјеница, обрстала лишће и упронастала воћку, те нема ни за домаћу употребу да се нађе и заслади уста. То ће се у понеком сеуд сваке године чути. Са свијем је тако, — и ја ћу потврдити, да су гусјенице од неког доба страшно отпочеле да упронасташу не само воће по и шумско дрвеће. Па да ли има томе аду лијека? Да ли се можемо опростити тога непријатеља воћа и другог дрвећа, те да нам не само повчани павор од воћа не узехује већ да се и увеличава.

Давако да се може. Толико је пута о тријељењу или чистињу воћа од гусјеница говорено, да ја сада не бих требао да проборим ама баш ни слоња; али и ако се посведано и енуда понављала и објављала пакња наших земљодјелца, да воће чувају од гусјеница, ипак сам одаучно да и сада, кад је баш томе вријеме, неколико ријечи у прилог томе питању речем.

Готово се може поуздано тврдити, да ће гусјеница ове године бити доста, а та моја тврђа оснива се на томе, што је ова зима доста блага, те мразови нијесу спомогли да угуше и униште зачетак у јајима гусјеничанима. У толико више спада нам у дужност, да воће како ваља очистимо од гусјеничаних јаја и то још сада, како се доцније не би већ несрећи и неприликама излагали, тамански сјеме гусјенице. Боље је убити и опростити се узрока, како не би последије удвојили сило да се опростимо гусјеница. То је јасно, да је боље сада него касније, кад залита и воће и друго

дрвеће, и када настану живљи и тежи пољски радови.

Оне научне и гомилнице, које изгледају жућкасте, нијесу ништа друго до дела гусјеничаних јаја. На грањима под долом увијек ће се наћи тихих гомилница, које треба најбржљивије скинути са грана, а исто тако и ону научицу треба уклонити са гранаца. Наравно, у колико се буде све то боље у први мах извршило, у толико смо више увјерени да ћемо доцније бити поштеђени од гусјеница, а с тијем наравно као последица излази та корист, да ће бити воћа у изобиљу.

Да се ово научине и гомилнице са јајима гусјеничаним скину са грана, има разних справа које су врло подесне за то. На једну дугачку мотилу, од прилике три метра, насађене су нарочито макаре, које одијецају оне гране на којима се научица налази. А за оно жуте гомилнице пуне јајима, опет кукастих пожица, које се утврде такође на мотилу, те се помоћу ових скадају. Истих справа готових има у неким варошима по гвождарским трговинама.

Доде у кратко изложио сам од чега и чиме треба чистити воће сада у ово вријеме. По како сам увјерен, да чистиће воћа од гусјеничаних јаја не може без одговорности ни да се замисли, а некако ми се чини да та пакња не ће бити како треба и довољно обрађена тому послу, онда шта излази отуда? Излази то, да ће се морати гусјенице ма и у најмањој мјери појавити на воћу, које потребују опет наше помоћи, да би се спасло од тога свог непријатеља.

Ако би на срећу нашу и воћа наступило киновито вријеме или мразови у оно доба, кад се гусјенице излегу, онда имамо наде, да ће ону нашу учиницу непажњу при чистињу воћака од гусјеничаних јаја загладити мраз, који ће и онај остаток излежених гусјеница упронастити и уништити.

По ако мраз не би био, онда није фиде, треба опет да предузмемо неке мјере, како би се тога гада опростило воће. Ради тога, кад се већ појавиле гусјенице на воћу, онда треба узети духана кржака на га заналити у једном суду, који је на форму калионице, те га утврдити на мотилу и прилијети под гране на ком су гусјенице. Ово средство треба предузети рано из јутра када се гусјенице најлабавије на гранама држе. Од дима нападаће доље на земљу, па сада ваља илустрити живицу да их поједе, или их погизати погама. Осим тога из јутра треба трести дрво, па ћемо се и тијем помоћи, јер као што рекосмо, лабаво се држе. Исто тако не би од штете било, кад би се и духаном водом прскало некое воће, јер гусјенице одвећ нерадо водносе мирис од такве воде.

Завршујући напомене о томе, не могу да прећутим, а да не опоменем наше земљодјелце, да се окану и напусте ону практику, која је доста укоријењена, и која је врло штетна, а која се састоји у томе, што се оне гране са научицом бацају у поток или ријеку, те их вода снесе на друго мјесто, одакле дана причеће сунце и гусјенице измиле пустоше оно воће и дрвеће, које прво на путу паћу.

ово ријешење у корист графа Маршвила, за то се и отазава да скине севестар све доде, док не добије за то формални пристанак од графа Сеси.

Многи јевропљани, који су мање или више били заинтересовани продајом ове севестриране робе, упорно су настојали, да их француски посланик подржи у томе послу. Овај лакомислено допусти француским трговцима, њиховим пријатељима и свијема који су били у томе заинтересирани, да заједно оду графу Сеси и да захтијевају од њега, да даде свој пристанак да се севестар скине, а ако то не учини добровољно, онда да га силом на то приморају.

Сва ова купјевина навала на малену кућицу, у којој је живио бивши француски посланик. Једна је граф Сеси усинио, те је са женом и малим синчићем утекао и скрив се у сигурно мјесто.

Како је кајмакам дознао за овај неред, одма је послао полицију да умире буну и да окују свакојега француза кога само ухвати. У исто доба послао је у султански дозор у Скутари чауша с тачним извјештем о сему што се догодило. Пошто се главопоша повратио, кајмакам је позвао к себи графа Маршвила, наредно му да одма одлази из Цариграда и није му дао времена ни да узме са собом потребите ствари. Посланика су у престој барки превезали на велики француски брод, који одма подигне једра, а дједма турским газарама далеком растојању од Цариграда.

Послије овога, кајмакам сазове све јевропске заступнике и графа Сеси и томе скупу изјави, да је неуредно и манито понашање графа Маршвила принудило султана, да га из својих владавина пробаера и да султан захтијева, да граф Сеси поново врши дужности француског посланика све доде, док његовом краљу буде по вољи да назначи другога заступника у Цариграду. Граф Сеси казао је на то, да

Не треба тако ништа радити, јер није тијем никаква корист учињена, што су гране пуне научице бачене у воду и ова их је одијела, пошт ће оне комшији пахути, и до године ће опет и нама доћи у походе. Никако тако не треба радити, већ подокити ватру на све гране лијено покушати и бацити на ватри да изгори. На тај начин ако будемо радили и то све село сломке, договорно и заједнички, оједне стране спашићемо воће од непријатеља, а с друге добићемо воћа и за домаћу употребу и за пијацу.

Чистимо воће од гусјеничаних јаја и гусјеница, јер ћемо само тако моћи добити знатне користи од свога земљишта, на коме је воће посађено. „Сар. Лист“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Четиње, 2 априла

(С Двора.) Његово Височанство Књаз Никола попутно се из Нишвића на велики понедјељник последије подна: а на велики уторник у јутро кренуо је пут Бара са Никшићем Свјетлостима Књазом Нахљедником Давидом и Књажевћем Мирком и са Великом Војвођином Гђом Станом Мирковом, да ту дочекају Њезино Височанство Књазицу Милену, која се ту чека са Њезином Свјетлом Дјеном. Њезино Височанство кренуло је из Нише на велики уторник жезелишћом преко Ђепове; а јучер се у Анкони укрцала на „Јарослава“, који је данас због ружног времена сврнуо у једну малу луку близу Задра. — У Бару ће цео височанствени Двор провести ускрене празнике.

— Његова Свјетлост Књаз Петар А. Карађорђевић кренуо је на велики понедјељник пут Петрограда на свадбу свога брата, Његове Свјетлости Књаза Арсенија, која се примаћла по новом распореду на 12 т. м. мјесто 15 ог како је било најрије у главено.

(Страстна недјеља.) У катедралној манастирекој цркви врши се редовно цијело правило, преспешано ове велике седмице. У вечер су почињале јутрије у 7^{1/2}; у понедјељник и уторник почињали су часови у 8 сати; у сриједу почињала преждеосвешћена са часовима; и кроз ова сва три дана читали су на измијену мјесни свештеници св. Евангелије и цијело прочитали. Данас је служба свршена у само подне; а јутрија вечерас почиње у 7^{1/2}. Сјутра на велики петак царски часови почињу у 10 сати, па остало правило ће се вршити по пропису. — У за-

само владалац једне државе има право именовати лице, које ће га код туђег двора заступати, и да он без воље наредба од свога краља не може више вршити оне дужности, које су с њега скинуте онда, кад је дошао његов званични замјеник. Он је настојао да привремено врши посланичке дужности француски пуномоћник, који је послан ради ријешена поменутог питања о јемству, али залуду. Кајмакам поново прочита на глау султански хатисериф (својеручно наредбу) и примора графа Сеси да се покори и да се одма са својом фамилијом пресеи у дворца француског посланика.

Овакав поступак турске владе према иностранним заступницима, да туђи заступник врши своје дужности по наредби територијалне власти, а по мимо свога господара, — једини је, мислимо, примјер у историји дипломатских односа. Доцније краљ Лудвик XII потврдио је парти избор, те је граф Сеси поново вршио посланичке дужности од 1634 до октобра 1639 године, кад је дошао његов замјеник де-ла-Хе.

Свађа између француског посланика де-ла-Хе (de la Haye) води почетак још од онда, од кад је био назначен за великог везира Мухамед Ђурилић. Пошто је де-ла-Хе видео, да се велики везири у турској врло често мијењају, мислио је, да се и Ђурилић неће дуго уздржати на томе мјесту, па није ни хитао да му поднесе обичне дарове, које су јевропски заступници подносили свакоме новоме великом везиру, кад би на дужност ступио. Кад је видео да се преварио у рачуну, подио је Ђурилићу дарове, али је већ било позно, и велики везир само је чекао случај да се освети за увреду, која му је, по његовом мишљењу, нанесена.

Случај се није дао изгледати.

(Наставиће се.)

све своје незадовољство баца на графа Сеси, који ни у чему није био крив.

Бивши француски посланик био је, као што смо горе виђели, јемац за закупника цариградске, који је банкротирао, или боље рећи јемчио је за трговце који су препоручили и јемчили се за поменутога јерменина. Кад је овај банкротирао, онда је Порта издала наредбу, којом се, упркос свијема принципима међународног права, метао севестар на графа Сеси, његову фамилију и његово имање, да он неће бити пуштен из Цариграда све доде, док буду плаћени сви дугови, за које се он јемчио.

Графу Маршвилу спадало је у дужност, да се стара да у овоме врло непријатноме послу уклања све неспоразуме и поводе за њих, али он је чинио све напротив. Занешен мразом према графу Сеси он је изазивао нове тешкоће и прилио је под своју заштиту све оно неопитне трговце, који нијесу хтјели да плате дуг, који је бивши посланик учинио ради њихових сопствених интереса.

Граф Маршвил, тражећи свакојаке начине да загричи живот свога претходника, нашао се и према Порти тако, да су њихови узајамни односи постајали сваки даном све више натегнути. Једанпут он је примио у посланичво неке робове ренегате, који су му добили и хтјели да их тајно понаше из Цариграда. Залуду је кајмакам (намјесник великога везира) настојао да се издаду: том приликом погинуо је један савршено невини човек. Несрећни драгоман француског посланика Валтазар Мото, родом јерменин, био је објешан за то, што је по наредби посланиковој тврдио пред кајмаком, да бјегунци нијесу били скривени у француско посланичво, а међу тим старешина од полиције преточио је кајмаку сасвим противне доказе.

Други пут француски посланик са једном четицом од својих потчињених нашао је са сабљом у руци на једну

гомилу обезоружаних јаничара зато, што му се нијесу на улици брзо с пута уклонили. Ушљед овога бесмисленог поступка султан је наредио да се разоружају сви французи и сви који служе при францускоме посланичву. Граф Маршвил затворио се у посланичво и није смио да изађе на улицу, јер је било наређено да му се одузме сабља. Једино графу Сеси било је дато право да може носити оружје.

Капудан паша, који је непрестано тражио случај, како ће се осветити графу Маршвилу за стару увреду, био је баш тада назначен за кајмакама, т. ј. да као намјесник управља државом у одсуству султана и великога везира, који су били отишли на војску противу Персије.

На неколико дана пошто је био назначен, стигло је у цариградско пријатниште из Прованса неколико бродова са великом робом. Ова је роба припадала онијема истијема трговцима, за које се јемчио граф Сеси и који су својом недобросавјесношћу учинили, те је француски посланик, и пошто је своју мисију свршио, био задржан у Цариграду.

Граф Сеси знао је да ће ови бродови стаћи, па је био толико увиђаван, те је унапријед добио допуштење од француске владе и од турскога Дивана, да може севестрирати свако имање својих дужника.

На основу ових докумената, граф Сеси ударио је севестар на провансалске бродове. Граф Маршвил, због мржње према своме претходнику, хтјели је да заштити поменуто трговце и тражио је да се скине севестар с њихове робе на основу тога, што је та роба врло потребита.

Само је кајмакам био у стању да ријешити, да ли је ријешење Дивана требало у овоме случају примјенити у корист графа Сеси. Даво се досјетити, да кајмакам (капудан-паша) није никако желио да протумачи

воду „Царице Марије“ сва прва три дана биле су изјутра преждесне-ћене, а у вечер јутрије. Данас су се на литургији питомице причестиле. Вечерас је и у овом заводу велика јутре-ња са читањем страстних Еванге-лија.

★ (Бдиловања.) Његово Височан-ство Књаз изволио је одликовати II-ијем степеном Данилова реда г. др. Михајла Марковића Шершевекога, државног савјетника, дворског лекара Њ. Ц. В. Великог Књаза Николаја Николајевића; III-ијем степеном истога реда г. графа Николу од Бембо, царско-руског консула у Венецији, и IV-ијем степеном истога реда г. Сима С. Ка-лезића, кмета општине Калезиће (у Бјеловарцима).

(За нашег делегата) на конфе-ренцију међународног Црвеног Крста, која се отвара по ускресу у Риму, био је наименован др. Петар Ми-љанић, и већ је кренуо на своје опре-дељење на велики уторник дубровач-кијем парабродом преко Брионизја.

(Страни туристи) почели су нас ове године рано живље походити. Између њих спомињемо Барона Волфа из Ру-сије, који је прошле суботе отпутовао преко Дугориче пут Острога и Ник-шића. — У понедељник пак дошли су из Беча преко Котора шљедеха господи: проф. др. Адолф Експер, рек-тор бечког универзитета; др. Л. Шретер са сином, др. Крафт Ебинг и др. Х. Оберштајнер, професори бечког уни-верзитета. У уторак до подна су пре-гледали Цетинје а послје подна су се патраг у Котор повратили, оставивши међу нама најљепшу успомену са го-товости којом су походили болесног министра Павловића.

(Болијест министра Павловића), од које још од јесени поболијева, као да све озбиљнија постаје. Ту је дошао из Карловаца и његов брат г. Коста. Његово Височанство Књаз, повративши се из Никшића одма је одио походити болесника. У уторак пак кад се чуло да се у нашој средини налазе про-фесори са медицинког факултета бечког универзитета, фамилија је болесникова зажељела, да га исти посјете, и они су се тој жељи одма драговољно одавали, не обзирајући се на ограничено вријеме, што им је преостало за сврху њи-хова путовања. Г. проф. Шретер, славни интерниста, са својим колегама прегле-дао је свестрано болесника и дао му реценз. Данас стање здравља г. минис-тра једнако задаје бригае.

(Браће цвијећа на Лазареву су-боту.) Пишу нам из мјеста:

На два ипо часа послје подне кре-нуло се је испред манастира на браће цвијећа на Лазареву суботу овим редом: прво су ишле ученице и ученици основних школа, а за њима свештеници у одежама, и око њих ученици богосл. учит. школе, на гимназијете. Најпријед је један ученик носно крст, а двојица у свештенике црквене оруге. Уз пјевање „Обице воскресне“ кренуло се је лагано у Ђинову брду. Кад се је ту дошло, онда су свештеници свукли одежде, а њаци отицунени да беру цвијеће кроз брдо. Дивота је било гледат ону велику младеж оплемењену богобојазливомшћу и скромношћу, како се пресела бјеше кроз брдо, те уз пјевање лијених пјесама, усправ-љених на онога, који је све ово стварао, што видимо на све четири стране свијета, савијаше и одкидаше гране са дрвећа и цвјетиће, који су се били развили.

Кад су се сви окитили, мало после тога, онет се ставише у ред и литија се крену до воде „Велике Књагиње Милице“, ње је освешћена водича; а одатле главном улицом к манастиру, уз пјевање и звоњење звона са свих цркава.

(Излет на скадарско језеро.) Као што смо казали у пошљедњем броју, да се справља цео завод Царице Марије на овај излет, на Лазареву суботу, хвала лијепоме времену, тај је излет потпуно успео. На Ријци је питомице чекала „Даница“. Искр-цавале су се на Лесенду а на Врањини у манастиру су обједовале. На Ком, гдје је гроб Стефана Црнојевића, нијесу одиле јер је било послје подна на језеру сјевера. С Ријеке су се на Цетинје поврат-иле у колима у 10 сати у најбољем расположењу. Осим начелнице и наставница с њима је био и г. Н. Ровњеник.

(III. Захвалница.) Доносимо дра-говољно и ову захвалницу г. Сунде-чића:

И ових задњих дана примио сам неколико пријатељских писам, и једну „Адресу“ с Бенковца, окићену лијепијем бројем својеручних потписа. — „Адреса“ је пуна жаркијех, свјесних и домољуб-них нараза; а тако исто и сва друга писма. — Између осталијех један веле-вриједни одвијетник, католик из Далмације, који се дичи и проноси хрвацкијем именом, као ма који други коренити Хрват, завр-шује ми свој лист овима дословнијем ријечима: „Небојте се Старчевића и сте-клиша!“ — Дужност ми је дакле, да топло и свесрдно изјавим своју душевну захвалност, и овиме својим уважавао-цима и драгијем пријатељима: особито разрадован, што се и они свиколици са мном у зарок слажу, да у циглој брацкој сложи и љубави почива сваколик спас и Срба и Хрвата. — Ко је год, помислио и без сваке страначке запености, прочитао моје „Уздрже Дру Старчевићу“ не може ништо сумњати, а да потпуно не оцјени ону најродољубивију, најозбиљнију и најте-мељитију тежњу, која је у оној мојој пјесми чисто и бистро обиљежена и развијена. — Да, и сами Старчевић, није нападнут у тој пјесми ни ма буд' с које друге стране, но цигло ради нечувенијех и невјероватнијех грдња и уврједја немало и безобзирно про-сутијех на цео српски народ. . . . Зар он није заслужио шило за огњице? . . . Који непристрасан судија не би признао, да моји пријавци према самој особи клевет-ника, нијесу ни с далека онако наковни, гадни и опорја, као што су Старчевићев пријавци набацили на образ савијеломе брацком народу? . . . И зато нека божији милост, са свом четом разузданијех калаша, граје и галами колико га грло служи и подноси: ја се управ дичим и поносим с брацкијем поздрављима; и харан до грла својим поштоватељима и пријатељима, из најдубље дубине свога њедра узвику-јем: „Живила брацка слога и брацка уз-јамност; а траг се утрао свакоме брацком спору и раздору!“

Котор, Велики понедељник 1892.

J. Сундечић.

Т Р Г О В И Н А.

Никшић, 25 марта 1892. — Ево вам цијене са онамадашњег пазара:
Волови сума 150 шила од 46 ф. до 50 ф. — Урметин 1 и по кило по 13 новч. — Брашно ур. 1 и по кило по 13½ новч. — Пшеница 1 и по кило по 15 н. Јечам 1 и по кило по 12 н. — Кртола 1 и по кило по 3½ н. — Дуван у лету 1 и по кило по 1 ф. 30 н. — Дуван дограм 1 и по кило по 1 ф. 10 н. — Лук (сад) 1 и по кило по 18. н. —

Р А З Л И Ч И Т О.

(† Е. Фримен). Ономад дође глас, да је у свом двору у Харборну умрло Едвард Фримен, чувен и уважен енглески историк и публицист. Фримен је рођен 1823. год. у Харборну 1841. езушио је у оксфордски Тринити колеџ 1857. по-стао екзаминатор правних наука и пошје историје, а 1870. почасни др. права. У нај-угледнијој групи енглеских историка и публициста, био је врло угледан. Послје тријаде историка Меколе, Халлам, Мекитен, који су владали првом половином овога стољећа, дошли су Лекли — Фруд-Фримен, који на заходу овога вијека образују трој-ство ауторитета у историји, ма да су по многим особинама непод својих претходни-ка. Плодови Фрименовог критичког духа и широких погледа су: „Развитак енглеског устава“, „Османска моћ у Европи“, „Мето да историске науке“, и т. д. У политички био је отворен следбеник Гледстонов, нар-очито у срској ствари. Што нас, осим на-уке, највећма интересује појава Фримена као публицисте, то је његово пријатељство према Словенима, нарочито Јужним, које је он у два три маха узимао у заштиту бранећи нас начелом, да сваки народ има право самоопредељења, пристајући са свим и ту уз Гледстова. За то, што је један мање у реду таквих људи, ми и жалимо његово нестјање.

(† Милутин Ј. Нанћ.) Умрло је овај вриједни и интелигентни Србин. Доста је и са успјехом радио на српској књижи и бројче со у писан најредније млађе књи-жевнике. Бавио се и политиком, те је у послјење вријеме био сарадник „Дн. Листа“. Покој му души!

(Ромео и Јулија у Румуњској.) Из Букарешта јављају: Наш је главни град узрујан. Двије велеугледне обитеља ру-муњске снахле је тешка несрећа. Теодор Лиловић 25 годишњи црвеник у овдијеш-њем свеучилишту отровао је најприје ње-зином приволом своју комшини Елисе Вера кћер угледна новчара, а за тим је себе устријелио. Обоје љубили су се управо

страствено, но њихови родитељи нијесу хтјели ништа ни чути о њиховој љубави рад пребјазат срдта. У то одлучише љубавници, да умиру. Елиса дала је свом заручнику (онн су се одавна већ потајно заручили) кључ од уличних врата. Про-шлог петка дошнуо се је Теодор у Ели-сину собу, гдје га је она чекала у вјере-ничком одијелу. Пред њезиним очима сасуо је он отров у чашу воде, а она га за тим без узмицања испила. Намах се је онесви-јестила, а он је остао уз њу миран, док је преминула. За тим је, док су други сна-вали, отишао у свој стан у бесарабској улици, те је са пушчаним зрном просврд-лио главу и остао намах мртав. Лиловић је оставио својој матери писмо: „Сад сам био свједоком страховите смрти моје обожаване Елисе. И мене ће за час не-стати. Жалим од срца тежку несрећу обију родитеља, на којима се је обисти-вила трагична легенда Ромео и Јулије“. Љубавници су сахрањени у заједничком гробу. Елисе Вера било је 19 година а била је красна као анђео. Румуњски краљ посјетио је с пресолонаследником њезин одар и изјавио обојим родитељима своје саучешће.

(Из Данске.) Француски путник Алфред Жуслен штампало је недавно дјело, у коме говори о својим успоменама из Данске. У тој књизи ницао на занимљив начин црта Данску, а нарочито данску краљевску породицу и рускога цара, који одлази у Данску готово сваке године. Ко би хтјео, да на једном мјесту види многе крунисане главе, тај треба да дође у фреденборшки двор. Ту долази и руски цар у походе свом тасту оцу грчкога краља, Кристијану IX., данском краљу, врло добром владоцу, који живи веома смјерно. Нарочито је руском цару омилио фреденборшки двор, гдје по неко вријеме проведе идилским животом. Он је најсрећнији, кад са женом и дјецом данског краља пође у шетњу у оближње шуме. Тада је одјевен сасвим обично. Одјело отворене боје, прот славни шенир, танак штап. Тако се одјевају и сви остали. Ту од званичног сјаја нема ни трага. У двору је живот врло искрен, љубазан, као год у добрим данским поро-дицама. Свак ради што му је воља, иде у шетњу кад му се свиди, забавља се оним што му се допада. Цар Александар III. нарочито радо бере печурке, и он докле се год бави у Хамлетовој домовини, не пропушта ни једно јутро а да не устане у шест сахати и не оде у велике шуме, што се простиру на обзорију. На тим шетњама прати га готово увјек принцеса Марија Орлеанска, која је цару особито у вољи. Иду далеко, а он о рамену носи котарицу за печурке. Чим добу у захлађе шумско, почиње лов. Цар, добар познавалац печурака, бира једну по једну. Кад котарица буде пуна, враћају се у двор. Осим тога, цар јако милује, да се игра с дјецом. Ужива, да позове своје мале нећаке и нећакиње, да се возе. Тада сам цар оде у штале, упрегне коње у велика кола, сјести у њих читаво јато дјече, а он сједи на мјесто кочијашево, на онда тера у Ертом, Хелбак или на другу страну.

Ево једне приче, која би добро дошла Хенрију IV., да случајно живи у Жусленово доба. То је било прошлог љета. Краљ Христијан IX. и његов млађи син, грчки краљ Ђорђе, оду да се прошетјају по бли-жњој шуми. Ходела су дуго и разговарали се а ни осјетили нијесу, да су далеко прешли границу својих обичних излета. Међу тим се приближивало вријеме заје-дничком ручку. „Тачност је утјивоост краљева“, вели стара пословица, а на данском двору, гдје се састају толике крунисане главе, треба бити тачан. Оба владара знали су то врло добро, па се питаху, шта да раде, како да се извуку из шкрипца, и да на вријеме стигну у двор. Док су се они договарали, удари ту да неки сељак на двоколицама. Христијан IX. зовну сељака и замоли га, да допусти њима двојици, да сједну на двоколице, па неке вреће. Сељак им учини ту љубав. Кад су пошли краљ унита сељака: „Ако Бог да, ти пријатељу?“ — „Идем, сво, господине, у фреденборшки двор да пону-дим те двије вреће рене, на којима сједите, ако их хтједну купити. То је жута рена. Нема је такве далеко у околини.“ — „Збиља?“ — „Маза почивка. Грчки краљ унита сељака: „А знаш ли, ко смо ми?“ — „Боже вас ја никад нисам видео на вас не могу ни знати.“ — „Па ја ћу ти рећи, да нас други пут познаш. Ти возиш, ето, краља данског и грчког.“ — Сељак се лагано окрене и погледа их. — „Ако су такви краљеви, онда на здравље њима“, рече сељак. „Онда могу и ја за се рећи, да сам Фридрих VII.“ (Фридрих VII. био је отац данашњег краља данског Христи-јана). Сељаку се донала та шала. Смијући се он све брже тјера коња, а краљеви сједи на врећама с реном и смију се од свег срца. После невог времена стигну пред двор. Чим их угледа начелник стра-же, он викну „к оружју!“ Стр жа излети, стаде у фронт, узе пушке „пред прел“ а трубач им трубом одаде почаст. Краљеви

сиђоше с двоколица. Краљ Христијан на-реди забезекнутом сељаку, да утјера двоколице у дворниште двореко. После кратког времена сељаку узеше у двору обје вреће рене, за које му дадохе 200 талијера. („Вид.“)

(„Друштво св. Саве“.) Из оверовдје-ног друштвеног извјештаја за пословну 1892. год. видимо, да је имовина патриотског друштва св. Саве у Србији те године стајала овако: друштвени капитал у плацу и згради свето савског дома у Биограду 113.864.90 дин, у сталном повчаном фонду готовине 224.370.55 динара, у покретном повчаном фонду готовине 3.323.73 у два пла-ца 10.000 дин. Сувишно је напомињати, да је овакво стање недовољно, да би друштво могло успјешно да греде своје циљу, и да само од српског родољубља — али у првом реду од добре, вјеште усталачке управе — зависи да оно буде боље и као што ваља.

ТЕЛЕГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.

ПОЗЕН, 28 марта. — Декана По-линског панаји су четири анархиста и тешко ранили Двојица су погинула у бјежању а двојица су се сами убили. При њима се наило црвенијех педуља са натписом: „Екзекутивни одбор по-љачкијех анархиста.“

ПЕТРОГРАД, 28 марта. — Ви-шњеградски се разболио од превели-ког рада.

БЕЧ, 29 марта. — „Келн. Нови-не“ јављају да ће царска руска поро-дича кренути по Ускресу пут Конса-гена јахтом „Сјеверном звијездом.“

КАЈИР, 29 марта. — Султан је уступно Кедиву администрацију Сина-ја прадом. Церемонија читања фермана царског још није била.

ПЕТРОГРАД, 30 марта. — По-бољшало се стање здравља Вишњеград-скога. Данас је публициран указ односно емисије унутрашњег жељезни-чког зајма од 75 милион са 4½ посто.

ПЕТРОГРАД, 31 марта. — Ста-ње Гиреово онет се погоршало.

ПЕТРОГРАД, 1 априла. — Спа-ге у Гирса онадају а онаг јача. Ви-шњеградски иде на боље.

БИОГРАД, 1 априла. — Скуп-штина је затворена. Ризов је кренуо без сесорте пут Радужевца, гдје ће се укрпати за Русију.

КАЈИР, 1 априла. — Египтска влада уступила је Турској Акабу и и све војничке позиције, што је Египт држао на арапској обали на Црвеном мору.

ПЕТРОГРАД, 2 априла. — Стање Гиреово је постало опасније придру-жењем плеурита.

КАЈИР, 2 априла. — Ушлед сукоба Муктар иаше са пресједником савјета, Кедив је тражио од Султана да опозове Муктар иашу.

НА ЗНАЊЕ.

„Грлица“ календар црногорски са шематизмом за 1892 годину може се добити у књижари Марка Л. Иванши-вића на Цетинју. Цијена 34 новчића.

О Г Л А С.

ДОБРА ЗАСЛУГА!

Ко црногорске жигане поштанске билеге скупља плаћам му ја за сваку 100 з. кор. а и више ако су измијешане. Купујем их одмах за готове новце, — ако их и највишој количини има. Сигурност је моја фирма, која је добро позната и која постоји од 1867 године.

Budapest Felix Weis.
Révay-utca 2. Briefmarken Handlung.
(8—10)